

**Lidt om Farre by fra 1929 til 1935
- Skrevet af Kurt Hildebrandt Andersen**

Billedet: Øverst til venstre købmandens forretning, til højre mejeriet, nederst forsamlingshuset i venstre side af billedet - og nederst til højre møllen med halvtag ud over vejen, så bønderne kunne holde i tørvejr, når de læssede. Der var en perron i samme højde som ladet på en lastbil eller hestevogn.

Postkortet har nogle af Hans og Emmys venner sendt til Lerbæk Mølle i 1936. Det er frankeret med 2 stk. 5-øres frimærker.

Farre, den lille by tæt ved Give, var dengang et lille samfund, der næsten kunne klare sig selv. Foruden stationen var der et mejeri, hønseri, der senere blev til Farre Fjerkræslagteri, en købmand, brugsforening, slagter, mekaniker, karetmager, forsamlingshus og et menighedshus. Der var tatol, egen telefoncentral, en kro og et posthus nede på stationen. Og af størst betydning for den lille familie - en mølle, der også var byens elektricitetsværk. I tilknytning til møllen var også indrettet et savskæreri.

Farre Motormølle

Det må have været lidt mærkeligt for Hans Chr. Andersen at blive ansat på denne mølle, for i kælderen, hvor de mange trækjul og remme fandtes, var hans farbror Peder blevet dræbt. En rem havde fået fat i ham.

Farre Motormølle, som den hed, var efter den tids målestok moderne. Tidligere kendte man kun vand- eller vindmøller, og de skulle jo ligge, hvor der enten var vand eller vind. Derfor lå mange af den slags møller lidt for sig selv. Anderledes med Farre Motormølle. Den lå inde midt i Farre by og havde som trækraft en stor dieselmotor. På taget var der dog også en vindmølle - bygget i jern. Hans prøvede den enkelte gange, men hans kommentar var, at den ikke var noget værd. Den blev snart brækket ned. Senere fik møllen endnu en dieselmotor.

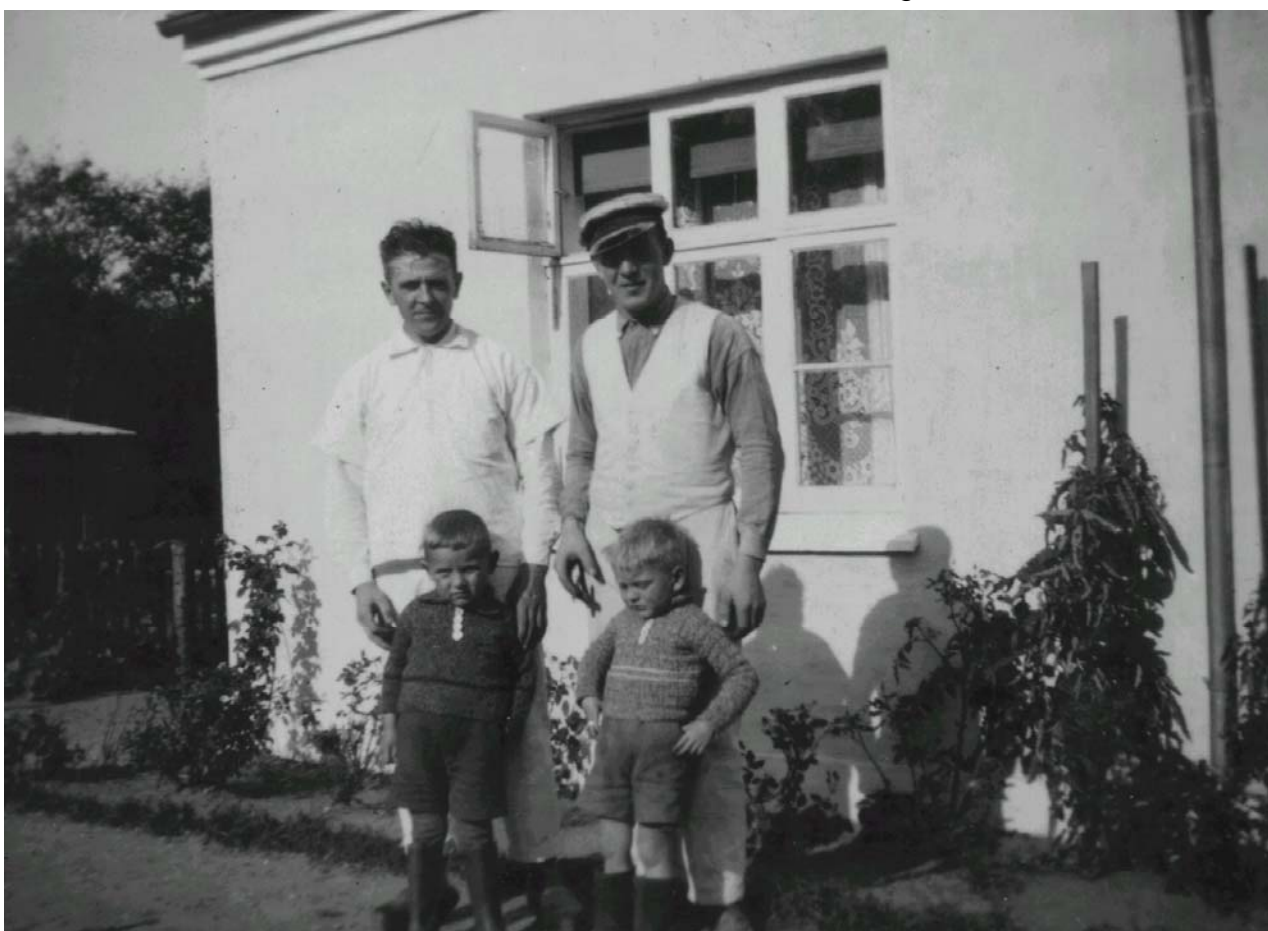
Hans fandt hurtigt ud af at kværnen næsten ikke kunne male kornet, det tog meget lang tid og kornet blev meget varmt. Hans fik møllestenen ud, og det viste sig, at den var billedet helt forkert. Med en krushammer fik han den først rettet af, så den var jævn, dernæst med kridt tegnet op og billedet om.

Så kunne den male grut, og i den første tid var bønderne forbavsede, når de samme dag fik deres korn retur som grut. Sådan havde det ikke været før.

Hans og Emmy med lille Kurt 5 år i Farre (1930-1935)

I dette lille samfund levede jeg de første 5 år. På en lille trehjulet cykel kørte jeg byen rundt sammen med legekammeraten, Thorkild, hvis far passede mejeriet. Når vi turede rundt i byen, besøgte vi ofte forskellige mennesker.

F. eks. damen, der passede centralen, eller vognmanden Alfred Larsen. Med ham fik vi to drenge mange køreture, enten inde i førerhuset eller ude på ladet mellem kornsækkene. Det var ikke altid, vore mødre vidste, hvor de havde deres drenge.

Engang var vi blevet rigtig borte. Begge fædre var ude at lede, vognmanden og lærer Dinesen fra skolen ledte. Vi to drenge hørte det godt, for vi sad inde under broen nede i bækken med våde sokker og legede i vandet. Og de voksne gik oppe på vejen. Hvad der skete, da vi kom hjem, det fortæller historien ikke noget om.

En anden gang havde vi griset os lidt vel rigeligt, og da Thorkilds mor fandt os, blev begge puttet i det varme vand hjemme hos Thorkild. Se de havde jo vand i vandhaner, og både koldt og varmt.

Engang skulle byens hovedgade asfalteres. Det skete med rigtige kulfyrede damptrømler og en stor sort maskine, der varmede asfalten op, inden den blev breddet ud på vejen. Drengene var stolte over at hjælpe, og lugten var dejlig, men vi fik noget andet at vide, da vi kom hjem. Vi blev smurt i smør for at få tjæren af.

Med lærer Dinesen havde vi en fast aftale. Når vi var med ham i Brugsen, gik vi selv om bag disken og fandt bolsjedåsen, fyldte en pose med de bolsjer, vi kunne lide - og gik!!!! En gang skulle min mor Emmy købe noget i Brugsen - vi handlede ellers hos købmanden - og jeg gjorde som jeg plejede!!

Stor ståhej!! Uddeleren forklarede Emmy, at sådan gjorde Kurt, og det skulle hun ikke blande sig i.

Her til venstre har lille Kurt besøg af moster Lydia og moster Rigmor.

Engang til jul var Thorkild og Kurt lige ved at blive uvenner. Købmanden havde i anledning af den kommende højtid fået legetøj hjem, og deriblandt også en ualmindelig flot gul og rød omnibus, og den ønskede begge drenge sig inderligt. De havde endda derhjemme nævnt det flere gange og begge påstod bestemt, at den var sat til side. De kunne jo godt regne ud, at kun en var den heldige.

Der var jo kun én omnibus. Kurt mente at have de største chance, da hans forældre handlede hos købmanden, Thorkilds hos brugsen. Der stod godt nok også en rutebil, men den var ikke nær så flot.

Jeg blev den heldige og havde det vidunderlige køretøj i mange år. Omkring 60 år senere kom jeg til at læse en bog om kendte personers barndom, og der var omnibussen!!!! Det viste sig, at i en lille by vest for Vandel var en snedker begyndt at lave trælegetøj, som han så kørte rundt til de små byers købmænd og solgte. Senere fandt han på at lave klodser af plastik og kaldte firmaet Lego.

Ved juletid, fastelavn og andre lejligheder mødtes mange i forsamlingshuset til leg og dans. Hvis det kun var for børn, spillede Hans og Emmys nabo Alfred Larsen på en lille toradet harmonika, men skulle man have et rigtigt orkester, spillede Homo Munkholm. Emmy var god til den tids døgnfluer, hun fløjtede eller sang, ja en kort overgang havde hun et lille stueorgel. Hvis melodien blev spillet i valsetakt, så lød det næsten som en harmonika. Når årets lytterselskab blev lanceret i radioen, gik der ikke lang tid, inden hun spillede den. En af den tids nye melodier hed: Der var engang en spillemand... Herover er Emmy fotograferet sammen med de øvrige gymnaster. Det er Emmy nederst til venstre. Ved siden af Mary Rasmussen, gift med byens Frisør

Hvis Hans og Emmy med lille Kurt skulle på besøg hos bedsteforældre, sådan sagde jeg ikke, det hed mormor og morfar eller farfar og farmor, lånte Hans en bil ved Alfred Larsen. Han havde en Chevrolet lastvogn og en personbil, så han kunne enten køre med grise eller mennesker. Hans betalte 2 kr. for at låne en lastbil. Det skal dog sammenlignes med hans ugeløn på 35 kr. Ofte sad jeg på skødet af min far og holdt i rattets nederste kant, når familien kørte på besøg.

I en kort tid havde Hans og Emmy selv bil, en 2 personers Ford, årgang 1928. Den havde kun bremses på baghjulene, vinduesviskeren skulle man selv dreje med et lille håndsving, og benzintanken lå oven på motoren, så benzinen selv kunne løbe ned til karburatoren. Der var altså heller ikke benzinpumpe.

Selvstarter var der heller ikke, men forrest sad startsvinget, og det skulle være let at starte en sådan lille bil med sving – som man sagde. Men den havde skam elektrisk lys. Før Hans blev gift med Emmy, havde han en motorcykel - med karbidlys! Det var en AJS, som den unge Hans købte i Vejle og selv kørte hjem til Husby, hvor han så øvede sig, og da han mente, at nu kunne han bestå prøven til kørekortet, kørte han til Vejle, kom til prøve, og kortet kom med posten. Den havde Hans og Emmy sikkert meget fornøjelse af. Emmy

fik ikke kørekort, men kørte alligevel på den. Hun ville gerne prøve det nye. Da Hans senere skulle have kørekort til bil, var det ikke tilladt at øve sig inde i byerne – nej ud på landet. Nå, det var et "sidespring". Hans og Emmy havde ikke bil ret længe. Mølleren Peter Christensen mente, det var lidt vel flot, og den blev hurtigt solgt igen. Somme tider hjalp min far vognmanden Alfred Larsen, og engang skulle min far køre i stedet for ham. Det var en søndag. En gårdmand med familie skulle til fest og havde bedt Alfred

komme kl. 12.30. I stedet kom Hans, kørte flot ind i gården og dyttede. Ingen kom. En gang til. Så lukkede gårdmanden et vindue op og spurgte, hvad i al verden det skulle betyde? Hans spurgte, om de ikke skulle køres til fest. Det var rigtigt nok, men Alfred var slem til at komme for sent, derfor havde de sagt kl. 12.30, så mente de nok, han ville komme, så de kunne være ved målet kl. 16. Nå, Hans fik tilbudt divanen, og fik også en lur, inden de kørte...

Mølleejeren, der egentlig var landmand og havde en gård over for møllen, hed Peter Christensen, og der var jeg på besøg dagligt. Hans datter Bodil var jeg meget glad for, og jeg havde en lille smutvej gennem haven over til dem.

I deres have var et springvand, og det havde jeg aldrig set før. Inde havde de en støvsuger, og den kørte på en sjov trehjulet vogn, som jeg ofte legede med. Og noget, som for mig var meget mærkeligt, i soveværelset var der en hvid håndvask. Emmy og Hans havde kun en vandhane i køkkenet, og nede i haven deres eget lille vandværk. I hele byen var det kun mejeriet og mølleren, der havde vand "i huset". Andre havde et eller andet sted en pumpe ved en brønd, og ved et hus var der en vinde over brønden. Der var lille jeg bange.

Strøm til lys lavede min far Hans på møllen. En stor dieselmotor kørte hver aften og lavede strøm. Over det meste af byen kunne dens dunk-dunk høres, og hvis Hans arbejdede henne på møllen og ville fortælle Emmy, at han kom hjem for at få kaffe - så blinkede han med lyset - og det kunne ses i hele det lille samfund. I den tid, Hans og Emmy boede derude, fik byen gadelys. Det var dog kun 10 lamper i alt. Det var også kun få af gaderne, der på den tid havde asfaltbelægning.

Farre by var næsten selvforsynende. Men hvis det skulle knibe med en eller anden lille ting fra byen, så havde man "a bud" - bybudet. Han rejste med formiddagstoget til Vejle og returnerede med eftermiddagstoget, og i en meget stor lædertaske havde han, hvad han var blevet bedt om at købe. Det kunne være bud på apoteket, eller noget andet specielt.

Penge havde man ikke så mange af. Engang var der kommet noget meget dyrt til mekaniker Meyer. Det var blot kommet på efterkrav, men så mange penge havde han ikke. Bank eller sparekasse havde byen ikke. Så gik man til mølleren Peter Christensen og Hans, der jo havde møllens pengekasse. Det kunne være, de tilsammen havde penge nok, så "tingesten" kunne indløses.

Thorkild og jeg havde flere faste "besøgssteder" i byen. Et af stederne var som tidligere nævnt hos Peter Christensens, hvor jeg i hvert fald følte mig hjemme. Engang skulle Peter Christensen i sandgraven efter et læs. Vi kom naturligvis med, men desværre sad bilen fast. Hjulene snurrede rundt - og sank længere og længere ned. Så begyndte Kurt at hyle! Peter læssede af, fik en bonde til at hjælpe med en hest, og han kørte hjem igen. Da stod lille Kurt ikke i høj kurs hos ham.

Min fars kommentar mange år senere var: Peter, jamen han var ikke god til at køre bil.

Hos Peter Christensens kone fik drengene ofte vafler. Hun bagte de herligste vafler på komfuret, og det var spændende at se jernet blive vendt. Når stakken af hjertevafler var stort nok, fik drengene dem serveret med syltetøj. Enten i køkkenet eller hvis vejret var fint, i lysthuset ovre på den anden side af vejen. Somme tider fik de besked om at hente deres mødre, og så var der gilde.

Omkring 1934 fik min far job på Lerbæk mølle. Der havde han selv stået i lære som ung, så han kendte stedet.

Derfor flyttede familien fra Farre, og jeg forlod min bedste kammerat Thorkild og det lille bysamfund vi kendte så godt.

Nu skulle vi bo på landet – og det var en omvæltning.

Jeg fortsatte dog med at besøge Thorkild en del år endnu.

Men efterhånden sker der det, som altid sker – man får andre kammerater, og det gjorde jeg også.

Kurt Hildebrandt Andersen.

Enghavevej 11, Pjedsted

7000 Fredericia .

khapjedsted@bpanet.dk